

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 356 sahifa,
9-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek bolalar folklorining etnopsixologik jihatlarini o'rganishning ahamiyati.....	10
<i>Alimbayeva Shaxlo Tursunovna</i>	
The Convergence of Educational Paradigms: Policy Borrowing, Adaptability, and Institutional Reform in Uzbekistan's Modern School System	15
<i>Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida valeologik kompetensiyalarni rivojlantirish	21
<i>Xudoyberdiyev G'iyosiddin Baxtiyor o'g'li, Mamatqulov Davronbek Abdig'apparovich</i>	
Autizm spektridagi buzilishlarga ega bolalar rivojlanishida STEAM ta'lim texnologiyasining pedagogik ahamiyati.....	25
<i>Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Zuhra Adizovna</i>	
Ozodlikdan mahrum qilingan shaxsning jazoni ijro etish muassasasidagi moslashuvining psixologik xususiyatlari	30
<i>Saydullayeva Muxabbat Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Shodiyeva Gulruh Xayrullayevna, Ergasheva Farog'at</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida gamifikatsion topshiriqlar asosida divergent fikrlashni shakllantirishning didaktik mexanizmlari.....	37
<i>Jalilov Muhammadali Abdumutalibovich, Saloydiovva Sevaraxon Mahammadsharif qizi</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy faoliyat tajribasini shakllantirish	41
<i>Sayfiddinova Muxlisa Sayfiddinovna</i>	
Harbiy xizmatchilar oilalarida inqirozlarni profilaktika qilishda ijtimoiy-psixologik xizmatlarning o'rni	45
<i>Sh. S. Kurbanova</i>	
Yosh onalarning pedagogik kompetensiyalariga oid ilmiy-nazariy yondashuvlar	49
<i>Yuldasheva Zulayxo Sadullayevna</i>	
Роль нарративно-экспозиционной терапии при работе с детьми, репатрированными из ЗОН вооружённых конфликтов	53
<i>Юлдашев Санжар Рузимуродович</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar: muammo va uning yechimlari.....	57
<i>Mamatova Karomat Ilhomjonovna</i>	
Bitiruvchi sinf o'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirish jarayonlarida individual yondashuvning ahamiyati ...	61
<i>Asilova Sanobar Xatamboyevna</i>	
Optika bo'limini o'qitishning didaktik asoslari.....	66
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Shomurodova Maftuna Tolibjon qizi, Rayimova Muazzam Xolbobo qizi</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarida kompyuter grafikasiga oid kompetensiyalarni rivojlantirish uchun Gamified Project-Based Learning asosidagi integrativ metodika ishlab chiqish	69
<i>D. Y. Pulatova, G'. R. Berdiyev</i>	
Psixologik savodxonlikning o'smirlar akademik savodxonligiga ta'siri.....	76
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida fizika darslarida loyihaviy ta'limni qo'llashning pedagogik asoslari	81
<i>Ismonov Turgunpulat To'liqinovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning tabiatga oid kompetensiyalarini rivojlantirishda mashg'ulot, ekskursiya va sayrlardan foydalanish metodikasi.....	84
<i>Maripova N. X.</i>	
Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish metodikasi	88
<i>Nurova Malika Abduzairovna</i>	

Communicative Learning as a Basis for Critical Thinking Development	92
<i>Petrosyan Nelya Valerevna, Khalilova Farangiz Khoshimovna</i>	
Nikohdan oldingi hissiy-emotsional kompetentlikni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	97
<i>Raximova Gulxayo Alisherovna</i>	
Talabalarda chidamkorlikni rivojlantirishning ahamiyati	100
<i>Shaalimov Muxtorsha Atxamovich</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ertaklar orqali tarbiya berish usullari	105
<i>X. Sh. Ochilova</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol ta'lim texnologiyalarining samaradorligi	109
<i>Xalilova Dilnoza Furkatovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kitobxonlik madaniyatini kreativ yondashuvlar asosida shakllantirish imkoniyatlari	112
<i>Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna</i>	
Bo'lajak buxgalleriya hisobi va audit sohasidagi talabarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari	117
<i>Arziyeva Visola Namozovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim mazmunini tizimlashtirishning didaktik va aksiologik tamoyillari	121
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Munis Xorazmiy devonining o'rganilishi va uning tarixiy-etimologik tahlili	125
<i>Sharopova Durdona Azim qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida pedagogik kompetensiyalarni takomillashtirish asoslari	129
<i>Tashmatova Gulzoda</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvining didaktik imkoniyatlari	133
<i>To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni	137
<i>Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna</i>	
Talabalar jamoasida uchraydigan nizoli vaziyatlarning diagnostik tahlili	142
<i>Vaxobova Muxtabar Nurmuhimmat qizi</i>	
Kreativ yondashuv asosida talabalarining kasbiy sifatlarini shakllantirish	146
<i>Xolmatova Gulhayo Ulug'bekovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasining psixologik asoslari	151
<i>Xurvaliyeva Tarmiza Latipovna</i>	
Umumta'lim maktab direktorlarining boshqaruv samaradorligini oshirishda media va axborot savodxonligini rivojlantirish modelini takomillashtirish	156
<i>Abdulxakimova Ziyoda Latibjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsda muammoli STEAM loyihalarini yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish	161
<i>M. S. Achilova</i>	
Optik tushunchalarni shakllantirish metodikasi	165
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Cho'liyeva Sofiya Sobirjon qizi, Shog'dorova Moxinur Bobomurot qizi</i>	
PHET simulyatsiyalari yordamida optikani o'rgatish	169
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Toshmirzayeva Buvioysha Panji qizi, Ruziyeva Jasmira Sirojiddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari ijodiy fikrlashini o'ziga xos jihatlari	173
<i>Gafurova Shoxista Erali qizi</i>	
O'zbekiston hududlarida yengil atletika infratuzilmasi va sportchilar tayyorlash tizimini tashkiliy-boshqaruv asoslari	178
<i>Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunpolatova Ziyoda Jahongir qizi</i>	
O'zbekistonda mustaqil fikrlash muammosi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar tahlili	181
<i>Tursunova Dilbar Zafarovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Methodology for Developing Competencies in Primary Education and the Communicative Analysis of Oral Speech..... 184 Turumbetova Aygul Yusupbaevna	184
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini "Tarbiya" darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga o'rgatish metodikasi 189 Ummatkulova Sayyora Shovkatovna	189
	Boshlang'ich sinflarda matematika ta'limini tashkil etish 191 Saydullayeva Shabbona Ashraf qizi, Axtamqul Azamqulov, Anvar Yusupov	191
	Metakognitiv xabardorlik ko'rsatgichlarining ta'lim shakliga bog'liqligi..... 195 Ermatova Robiya Bekjonali qizi	195
	The Integration of Artificial Intelligence Technologies in Esp Instruction: Enhancing Professional Communicative Competence in Higher Education 199 Ismailova Shaira Ferdausovna	199
	Intercultural Communicative Competence in English Language Teaching: Preparing Global Learners 204 Maqsudova Gulnoz Olimovna	204
	Teaching Reading Through Multimodal Texts: Enhancing Comprehension and Engagement in EFL Classrooms 208 Norboyeva Shahnoza Jo'rabek qizi	208
	Digital Technologies and Cognitive Competence Development in English Language Teaching 212 Sharipova Muhabbat Erkinovna	212
	Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellektga asoslangan elektron o'quv resurslarini loyihalashning konseptual-pedagogik asoslari va didaktik muammolar tahlili..... 216 Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Raxmonov Ziyodillo Xusanovich	216
	Boshlang'ich ta'limda timss mezonlari: kontekstli muammolarga yondashuv 222 Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li	222
	O'qituvchilarning qadriyatlarini va stressga barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning psixologik tahlili 227 Yuldashova Dilafuz Shavkatovna	227
	Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini shakllantirish pedagogik muammo sifatida 229 Safarova Madina Azamat qizi	229
	Социально-психологические особенности отношения студентов к использованию искусственного интеллекта chatgpt в образовательной деятельности..... 233 Аскарлова Гулрух Оринбасаровна	233
	Диалог культур в произведениях русскоязычных писателей Узбекистана XXI века 239 Чернова Татьяна Алексеевна, Отакулов Ғолиб	239
	Русский язык как пространство межкультурной коммуникации в литературе Узбекистана 242 Чернова Татьяна Алексеевна, Имамов Жавлонбек, Абдурахмонов Элбек	242
	Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya va sport tadbirlarining asosiy shakllari 245 Abdulkarimov Nurmaxan Amirxanovich	245
	Orol bobo obrazi orqali inson va tabiat birligining talqini 249 Hayotova Diyora Hamid qizi	249
	Yosh taekvondochilarda (10–12 yoshli) kuch, tezkorlik va ephillik sifatlarini takomillashtirish metodikasi .. 254 Iminova Z. B., Nazarova M. A.	254
	Oliy ta'lim muassasasi kafedra mudirlarida liderlik xususiyatini rivojlantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar 258 Mamatkulova Kimyoxon Abdujalilovna	258
	Mediafalsafaning oliy ta'lim tizimidagi didaktik imkoniyatlari va pedagogik funksiyalari 265 Mirabdullayev Izzatillo Isroiljon o'g'li	265
	Maktabgacha ta'lim tashkiloti kun tartibini to'g'ri tashkil etishda tarbiyachining roli..... 271 Muminova Gulasal Baxodirovna	271
	Soft Skills yondashuvi asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish 275 Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi	275
	Tasviriy faoliyat jarayonida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning kognitiv jarayonlarini rivojlantirish .. 280 Sadirova Kamola Giyozovna	280

Inklyuziv ta'lim sharoitida maxsus pedagogik metodlar orqali o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash.....	284
<i>Suyunova Kamola Jamshed qizi, Suvonova Kamola Rayimkulovna</i>	
Web-dizayn texnologiyalari asosida bo'lajak informatika va axborot texnologiyalari o'qituvchilarining raqamli kompetentligini shakllantirish metodikasi	287
<i>Ulmasbek Abdubanapovich Yuldashev, Prof. Dr. Ayhan Istanbulu</i>	
O'smirlar axloqiy rivojlanishining psixologik determinantlari va ularni takomillashtirish mexanizmlari	293
<i>Umaraliyev Muzaffarjon Muhammadjon o'g'li</i>	
Oliy ta'limda o'zbek tili fanini o'qitish: muammo va yechimlar	297
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Folklor motivlarining bolalar xarakteri shakllanishidagi o'rni.....	300
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Sayfilloyeva Jasmina Jahongirovna</i>	
Kreativ pedagogga qo'yiladigan talablar va uni shakllantirish bosqichlari.....	304
<i>Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi</i>	
Biologiya darslarida STEM va biotexnologiya integratsiyasining nazariy poydevori	307
<i>Abdusamatov Abduqodir Norqul o'g'li</i>	
The Effectiveness of Project-Based Learning in Developing 21 st -Century Skills Among EFL Learners	314
<i>Axmatova Munisa Orif qizi</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarning o'yin faoliyati asosida ijtimoiylashuvi.....	320
<i>P. M. Pulatova, El'muradova Madina Yangiboy qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini xalq og'zaki ijodi asosidagi didaktik o'yinlar orqali rivojlantirishning lingvopsixologik va tarbiyaviy mexanizmlari.....	326
<i>Muqimova Gullola Qobil qizi, Sultonov Humoyun Ulug'murodovich</i>	
Tillarni o'qitish jarayonini modellashtirishning metodologik asoslari.....	330
<i>Nurkeldi Jarasbayev</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining informatika ta'limidagi o'rni va ahamiyati	334
<i>Abdullayev Abubakir Narzullayevich, Xurozboyeva Sevinch Abror qizi</i>	
Научно-методологические основы организации психопрофилактической и психокоррекционной работы в практической психологии	337
<i>Ядгарова Озода Ибрагимовна</i>	
Raqamli ta'lim muhitida birlamchi manbalar bilan ishlashning sun'iy intellektga asoslangan pedagogik-metodik mexanizmlari	342
<i>Yursinboyev Jaxongir Mexrojiddin o'g'li</i>	
Zamonaviy biologiyada umumiy genetikaning o'rni va istiqbollari	348
<i>Ko'bayev Jurabek Eshmamatovich</i>	
Разработка системы мониторинга информационной безопасности для высших учебных заведений...	352
<i>Хамроев Шохбоз Султонмуродович</i>	

INKLYUZIV TA'LIM SHAROITIDA MAXSUS PEDAGOGIK METODLAR ORQALI O'QUVCHILARNING IJTIMOY MOSLASHUVINI TA'MINLASH

Suyunova Kamola Jamshed qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
Pedagogika yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Suvonova Kamola Rayimkulovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
Samarqand kampusi o'qituvchisi, PhD

Annotatsiya: Inklyuziv ta'lim barcha o'quvchilarga, ularning jismoniy, psixologik yoki intellektual xususiyatlaridan qat'i nazar, teng ta'lim olish imkoniyatini yaratishga qaratilgan ta'lim tizimidir. Inklyuziv ta'limning asosiy vazifalaridan biri maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash hisoblanadi. Ushbu maqolada inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda maxsus pedagogik metodlarning o'ri va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida pedagogik adabiyotlar tahlili, kuzatish va taqqoslash usullaridan foydalanildi. Tadqiqot natijalari differensial ta'lim, hamkorlikda o'qitish, individual yondashuv hamda ijtimoiy muloqotga asoslangan metodlar o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini sezilarli darajada yaxshilashini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishda pedagoglarning kasbiy kompetensiyasi va ta'lim muhitining qo'llab-quvvatlovchi xarakterga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, ijtimoiy moslashuv, maxsus pedagogika, pedagogik metodlar, maxsus ta'lim ehtiyojlari, ta'lim muhiti.

Abstract: Inclusive education is an educational system aimed at creating equal learning opportunities for all students, regardless of their physical, psychological, or intellectual characteristics. One of the main tasks of inclusive education is to ensure the social adaptation of students with special educational needs. This article analyzes the role and significance of special pedagogical methods in ensuring the social adaptation of students in inclusive education settings. During the research process, methods of pedagogical literature analysis, observation, and comparison were used. The research results demonstrated that differentiated instruction, collaborative teaching, individual approaches, and methods based on social interaction significantly improve students' social adaptation. According to the research findings, the professional competence of educators and a supportive educational environment are crucial for the effective organization of inclusive education.

Key words: inclusive education, social adaptation, special pedagogy, pedagogical methods, special educational needs, educational environment.

Аннотация: Инклюзивное образование - это образовательная система, направленная на создание равных возможностей для получения образования всеми учащимися независимо от их физических, психологических или интеллектуальных особенностей. Одной из основных задач инклюзивного образования является обеспечение социальной адаптации учащихся с особыми образовательными потребностями. В данной статье анализируются роль и значение специальных педагогических методов в обеспечении социальной адаптации учащихся в условиях инклюзивного образования. В процессе исследования использовались методы анализа педагогической литературы, наблюдения и сравнения. Результаты исследования показали, что дифференцированное обучение, совместное обучение, индивидуальный подход и методы, основанные на социальном взаимодействии, значительно улучшают социальную адаптацию учащихся. Согласно результатам исследования, важную роль в эффективной организации инклюзивного образования играют профессиональная компетентность педагогов и поддерживающий характер образовательной среды.

Ключевые слова: инклюзивное образование, социальная адаптация, специальная педагогика, педагогические методы, особые образовательные потребности, образовательная среда.

KIRISH

So'nggi yillarda inklyuziv ta'limni rivojlantirish masalasi O'zbekiston Respublikasida davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Inklyuziv ta'lim jamiyatda teng imkoniyatlar yaratish, nogironligi bo'lgan bolalar va maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilarning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Inklyuziv ta'lim orqali har bir bola o'z imkoniyatlari doirasida ta'lim olish huquqiga ega bo'lib, ularning jamiyat hayotida faol ishtirok etishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi.

O'zbekiston Respublikasida inklyuziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha muhim normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PF-4860-sonli¹ "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni mamlakatimizda inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini belgilab berdi^[1]. Mazkur farmonga muvofiq, umumta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni bosqichma-bosqich joriy etish, maxsus pedagog kadrlar tayyorlash hamda o'quvchilar uchun qulay ta'lim muhitini yaratish vazifalari belgilandi.

Bundan tashqari, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi doirasida ham inklyuziv ta'limni rivojlantirish, nogironligi bo'lgan bolalarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda ularning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Inklyuziv ta'lim masalalari so'nggi yillarda pedagogika, psixologiya va maxsus ta'lim yo'nalishlarida keng tadqiq etilmoqda. Jahon miqyosida inklyuziv ta'limning nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarini ishlab chiqishda ko'plab olimlarning ilmiy ishlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Inklyuziv ta'lim konsepsiyasining shakllanishida A. Inscow, M. Ainscow va T. Boothlarning ilmiy ishlari alohida o'rin tutadi. Ular inklyuziv ta'limni barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishga qaratilgan tizim sifatida talqin qilib, ta'lim muassasalarida inklyuziv madaniyat, siyosat va amaliyotni rivojlantirish zarurligini asoslab berganlar. T. Booth va M. Ainscow tomonidan ishlab chiqilgan "Index for Inclusion" modeli inklyuziv ta'limni baholash va rivojlantirishning muhim metodik vositalaridan biri hisoblanadi.

L.S. Vigotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasi ham inklyuziv ta'limning ilmiy asoslaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Olimning fikricha, bolaning rivojlanishi ijtimoiy muhit bilan o'zaro ta'sir jarayonida amalga oshadi. Shu sababli maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalarni tengdoshlari bilan birgalikda ta'lim olish muhitiga jalb qilish ularning ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Maxsus pedagogika sohasida V.V. Lebedinskiy, R.E. Levina va Ye.M. Mastyukova kabi olimlar rivojlani-shida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashning psixologik-pedagogik asoslarini ishlab chiqqanlar. Ularning tadqiqotlarida korreksion-pedagogik ishlarning mazmuni, individual yondashuv tamoyillari hamda ijti-moiy moslashuvni ta'minlash mexanizmlari keng yoritilgan.

Hamkorlikda o'qitish va ijtimoiy integratsiya masalalari D. Jonson va R. Jonson tomonidan tadqiq etilgan. Olimlar o'z tadqiqotlarida guruhli faoliyat va hamkorlikka asoslangan ta'lim o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish, o'zaro hurmat va ijtimoiy moslashuvni kuchaytirishga xizmat qilishini ilmiy jihatdan asoslab berganlar.

O'zbekistonlik olimlardan Sh.A. Amonashvili, R.A. Mavlonova, N. Egamberdiyeva va boshqa tadqiqotchilar ta'lim jarayonini insonparvarlashtirish, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv hamda inklyuziv ta'limning pedagogik asoslarini o'rganishga katta hissa qo'shganlar. Ularning ilmiy ishlarida har bir bolaning individual imkoniyatlarini hisobga olish, ta'lim muhitini moslashtirish va ijtimoiy moslashuvni ta'minlashning pedagogik shart-sharoitlari yoritilgan.

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilarning ijtimoiy mosla-shuvini ta'minlashda differensial ta'lim, individual yondashuv, hamkorlikda o'qitish va kommunikativ faoliyatga asoslangan pedagogik metodlar muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, maxsus pedagogik metodlarning ijtimoiy moslashuvga ta'sirini zamonaviy ta'lim sharoitlarida chuqurroq o'rganish dolzarb ilmiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, kuzatish va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tizimli tahlil metodi orqali inklyuziv ta'lim va o'quvchilarning ijtimoiy moslashuviga oid ilmiy-nazariy manbalar o'rganildi. Qiyosiy tahlil yordamida inklyuziv ta'limda qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlarning samaradorligi taqqos-landi. Kuzatish metodi inklyuziv sinflarda o'quvchilarning o'zaro munosabatlari, ta'lim jarayonidagi ishtiroki va ijtimoiy faolligini aniqlash maqsadida qo'llanildi. Olingan ma'lumotlar umumlashtirish metodi asosida tahlil

1 <https://www.lex.uz/en/actinfo/correspondents/-5044711>

qilinib, inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilarning ijtimoiy moslashuviga ta'sir etuvchi asosiy omillar hamda ularni takomillashtirish bo'yicha xulosalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari inklyuziv ta'lim jarayonida maxsus pedagogik metodlardan foydalanish o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini sezilarli darajada yaxshilashini ko'rsatdi.

*Birinchi*dan, differensial ta'lim metodi o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda o'qitish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarning o'quv jarayonida faol ishtirok etishiga yordam beradi.

*Ikkinchi*dan, hamkorlikda o'qitish metodi o'quvchilarning bir-biri bilan muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Guruhli ishlash jarayonida o'quvchilar o'zaro yordam berish va hamkorlik qilishni o'rganadilar ^[3].

*Uchinchi*dan, individual pedagogik yondashuv har bir o'quvchining ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishga imkon yaratadi.

*To'rtinchi*dan, ijtimoiy muloqotga asoslangan faoliyatlar (rolli o'yinlar, munozaralar, jamoaviy loyihalar) o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Inklyuziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar ta'lim tizimida muhim o'zgarishlarni amalga oshirishga xizmat qilmoqda. Prezident farmonlari va qarorlarida belgilangan vazifalar inklyuziv ta'lim muhitini shakllantirish, maxsus pedagogik metodlarni joriy etish hamda o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashga qaratilgan. Xususan, 638-sonli farmonga muvofiq umumta'lim maktablarida maxsus ehtiyojli o'quvchilar uchun moslashtirilgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, maxsus pedagog va psixolog mutaxassislar faoliyatini kuchaytirish hamda pedagoglarning inklyuziv ta'lim bo'yicha malakasini oshirish ishlari amalga oshirilmoqda ^[4].

Bunday islohotlar natijasida inklyuziv ta'lim muhitida o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvi uchun zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda. Maxsus pedagogik metodlardan foydalanish o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, tengdoshlari bilan samarali muloqot qilish hamda jamoada faol ishtirok etish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu sababli inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishda davlat siyosati, pedagogik metodlar va ijtimoiy muhit o'zaro uyg'un holda faoliyat yuritishi zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maxsus pedagogik metodlardan samarali foydalanish o'quvchilarning ijtimoiy integratsiyasini kuchaytiradi. Differensial ta'lim, hamkorlikda o'qitish, individual pedagogik yondashuv hamda ijtimoiy faoliyatlarga asoslangan metodlar inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishda muhim vositalar hisoblanadi. Kelajakda inklyuziv ta'limni rivojlantirish uchun pedagoglarning kasbiy malakasini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda ta'lim muhitini yanada qo'llab-quvvatlovchi tizimga aylantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O.R.A. Muhammadjon o'g'li. Inklyuziv ta'lim sharoitida musiqa savodxonligini shakllantirishda multimodal yondashuvning pedagogik imkoniyatlari // Ta'lim va taraqqiyot. - 2025. - №4(4). - B. 380-388.
2. B. Diyora. Inklyuziv ta'lim sharoitida ijtimoiy-emotsional moslashuvchanlikka doir pedagogik qarashlar // Shokh Articles Library. - 2026. - №1(1). - B. 1-8.
3. M.H. Komiljonovna. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni joriy etishda innovatsion metodlar va strategiyalar // Лучшие интеллектуальные исследования. - 2025. - №58(4). - B. 359-363.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida: PF-6084-son Farmon. - Toshkent, 2020. - 13-oktabr.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.